

Máté Áron

A magyar digitális gazdaság helyzete és az új dualitás megjelenése

Termelékenység cikksorozat – 4. rész

A digitalizáció és az ezáltal gerjesztett technológiai fejlődés új lehetőségeket jelent, de alkalmazkodást is kíván minden gazdasági szereplőtől. A negyedik ipari forradalom vívmányainak kiaknázásával olyan versenyelőny szerezhető, amely tartós termelékenységjavulást eredményezhet, tehát fenntartható módon emeli a jólétet. Ezért az MNB [Termelékenységi jelentését](#) bemutató cikksorozatunk 4. részében a magyar gazdaság digitális hatékonyságát vizsgáljuk.

A magyar gazdaság digitalizációs hatékonysága az EU átlagos értékének 65 százaléka, míg a TOP5 EU országhoz viszonyítva 48 százalék. A digitalizáció a gazdaság minden szegletében megjelenik, így hatékonyságát elemezhetjük lakossági, vállalati és állami oldalról. Magyarország jelentős növekedési tartalékkal rendelkezik mindhárom területen, azonban a digitális fejlesztések sajátosságának köszönhetően költséghatékonyan lehet ledolgozni a lemaradást. Elemzésünk kitér a digitalizációval megjelenő újfajta vállalati dualitásra is, melynek eredménye, hogy a vállalatok bizonyos része teljes mértékben kimarad a digitalizációs fejlesztésekből és ezzel szükségszerűen versenyhátrányba, követő pozícióba kerül. Ezért a cél az, hogy a vállalatok minél magasabb aránya legyen ösztönözve, hogy digitalizálja működési folyamatainak arra alkalmas részeit.

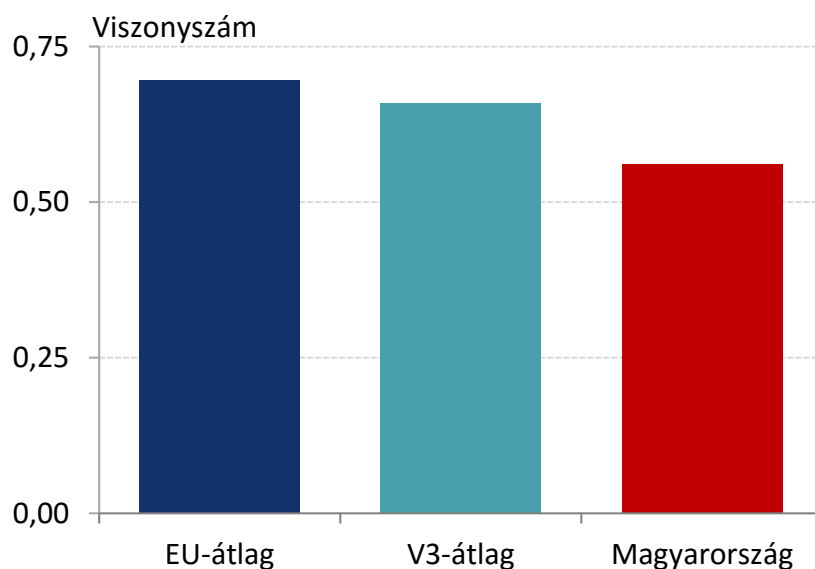
Nem elég az internetkapcsolat, jól kell használni

Magyarország az internet lefedettségi mutatók alapján jó helyezést ért el EU-s viszonylatban az utóbbi években. Hazánk magas általános internet penetrációs mutatóval rendelkezik, mellyel a régiós középmezőnybe tartozik. Ezt kiegészíti, hogy a nagysebességű széles sávú internetlefedettség 90 százalék, amivel az uniós rangsor középmezőnyében helyezkedünk el, 7 százalékponttal felülmúlva az uniós átlagot. Előretekintve sok múlhat azon, hogy a közeljövő nagy technológiai ugrásának tekinthető 5G vezeték nélküli hálózat kiépítettségi-lefedettségi mutatói hogyan alakulnak majd.

Ennek ellenére a digitális infrastruktúra lakossági kihasználtsága 2019-ben alacsonyabb volt hazánkban, mint a V3-ban és az EU-ban regisztrált átlagok (1. ábra).

Miközben a hálózati infrastruktúra fejlődése hatalmas iramot mutatott az utóbbi években, ezzel nem tartott lépést a lakosság internethasználata. Ide tartoznak többek között olyan gyakorisági mutatók, melyek az internetet rendszeresen használók arányát, az online aktivitást, mint pl. az online vásárlás (e-kereskedelem) vagy internetbank használatának gyakoriságát mérik.

1. ábra: A digitális infrastruktúra lakossági kihasználtsága (2019)

Megjegyzés: Lakossági digitális technológia használat és a hálózat minőségének hányadosa (DESI indexek).

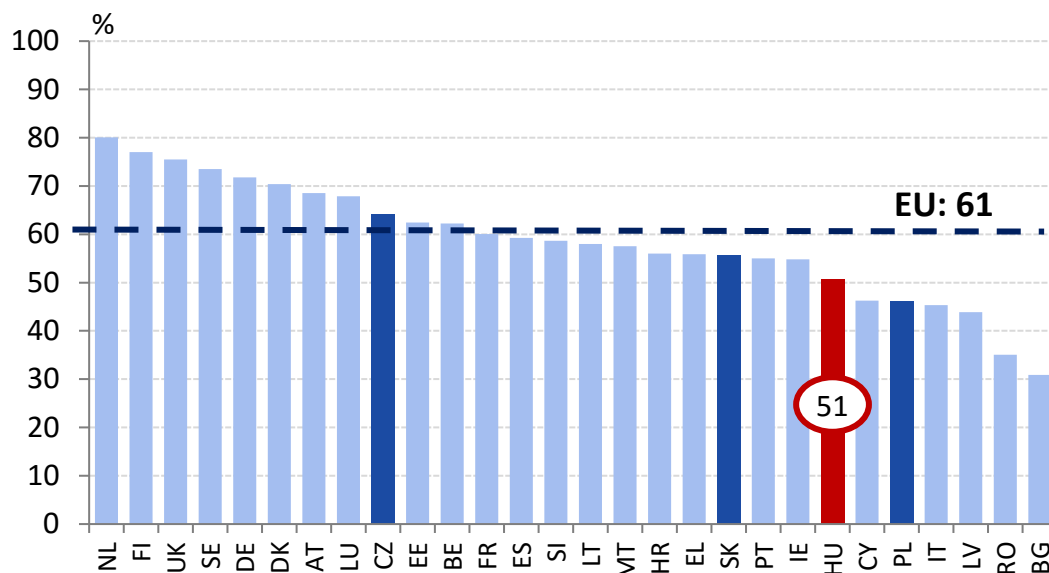
Forrás: Eurostat-adatok alapján MNB-számítás.

A lakossági digitális készségek hatékonysága is elmaradt az Európai Unió tagországainak átlagos értékétől, miközben regionális szinten is szükséges a felzárkózás. A hazai hatékonysági mutató az EU átlaghoz képest 68 százalék. Hazánk jó infrastrukturális adottságokkal rendelkezik, azonban ez nem hasznosul a lakossági oldalon megfelelően. A mutató figyelembe veszi a lakosság internethasználati készségeit, valamint a szövegszerkesztő és prezentáció készítő szoftverek és a programnyelvek ismeretségét az átlag feletti ismeretekkel rendelkező lakosság körében, valamint tartalmazza az IKT területeken foglalkoztatottak arányát is.

A magyar lakosság 51 százaléka rendelkezik alap szintű szoftverkezelési készségekkel, ami elmarad az EU átlagos 61 százalékos értékétől (2. ábra). Ennek egyik oka, hogy a tipikus felhasználók internetes információ keresési és kommunikációs szokásai, valamint a digitális világban a problémamegoldási képességei elmaradnak az

uniós átlagtól. A legmagasabb értékkel Hollandia rendelkezik, ahol tízből nyolc ember használja gyakorlotta a számítógépet.

2. ábra: Legalább alapszintű szoftverkezelési jártassággal rendelkező lakosság aránya az EU-ban (2019)

Megjegyzés: ez a mutató DESI humántőke index egyik részeseleme.

Forrás: Eurostat

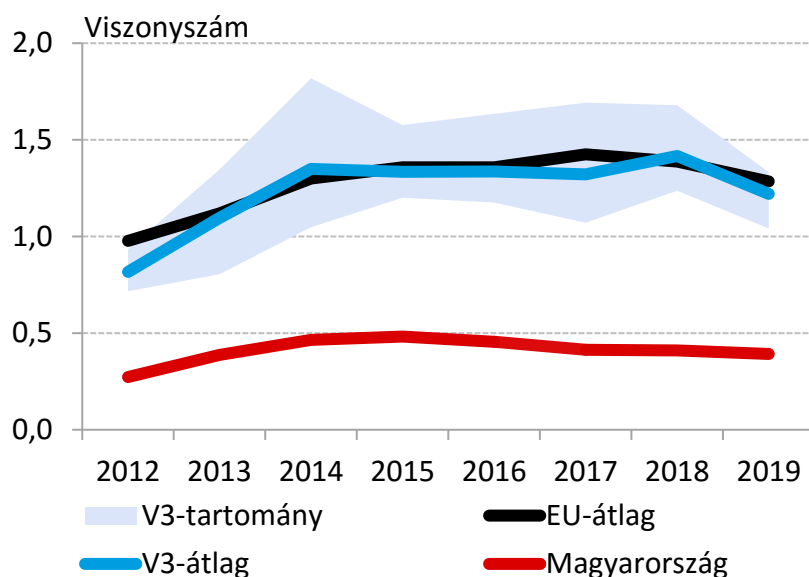
A digitális készségek intézményi támogatására számtalan lehetőség van. Az állami bürokrácia digitális útra terelődése növeli a digitális világba vetett bizalmat a fiatalok és idősek körében egyaránt. A készpénz használatot csökkentő intézkedések és az azonnali fizetési rendszer ösztönzőleg hatnak az online bankolás igénybevételére és növelik az e-kereskedelmet használók arányát. Magyarország ebbe az irányba számos intézkedést hozott, ilyen például, hogy 2021-től a kereskedelmi egységeknek kötelező biztosítaniuk legalább egy digitális fizetési lehetőséget.

Jelentős növekedési tartalék a vállalatok digitális hatékonyságában

A digitális infrastruktúránk fejlettségi előnyét a vállalatok nem használják ki megfelelően, így a digitális technológiák vállalati hatékonysági foka Magyarországon alacsony európai uniós viszonylatban. A hatékonyságunk mintegy fele az EU-átlagnak, míg a TOP5 EU országhoz képest csupán harmada. A legmagasabb vállalati digitális hatékonysággal rendelkező országok Írország, Belgium, Finnország, Egyesült Királyság és Csehország. Hiába állnak rendelkezésre a szükséges szakemberek, a cégeknél nem kellőképpen elterjedt az interneten való jelenlét, a saját honlap, az adatbázis használat, a felhőalapú számítástechnika (cloud computing) és az e-kereskedelem.

A magyar IKT szakemberek viszonylag kismértékben képesek digitalizálni a vállalati folyamatokat a V3-ak és EU-s országhoz képest, mivel alacsony az egy IKT szakemberre eső modern vállalatirányítási és ügyfélkezelési szoftverek használatának aránya (3. ábra). A digitális gazdaság egyik használatos fokmérője a modern vállalat irányítási (ERP) szoftverek elterjedése, melyek felgyorsítják a vállalatok ügyviteli, dokumentum és folyamatkezelő rendszereit. Ezenkívül az ügyfélkapcsolat-kezelő (CRM) szoftverek alkalmazásával, a partnerek, beszállítók és vevők monitorozásával nő a vállalatok alkalmazkodási képessége. A modern vállalatirányítási szoftverek alacsony elterjedtségének egy oka lehet a hazai vállalati kapcsolatok rövidegsége. Mivel az ERP és CRM szoftverek használata pontosan a vállalatok mindennapi ügyvitelét hivatott rendszerezni és felgyorsítani, ezek hiánya összefüggésben van a vállalatok kapcsolati struktúrájával.

3. ábra: A vállalatirányítási, ügyfélkapcsolati szoftverek és az IKT szakemberek aránya

Megjegyzés: ERP és CRM szoftverek alkalmazása a számítógépet használó vállalatoknál osztva az IKT szakemberek vállalati elterjedésével.

Forrás: Eurostat-adatok alapján MNB-számítás.

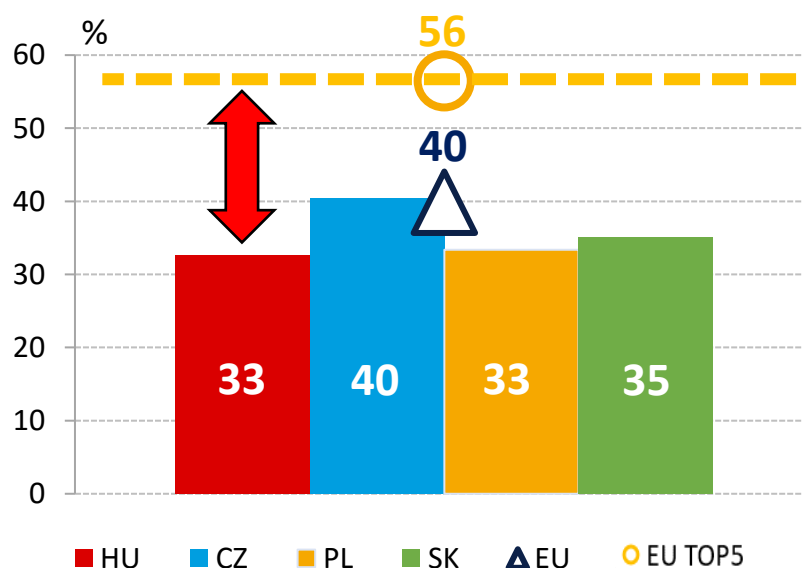
Az alacsony vállalati digitalizáltságra egy lehetséges magyarázat, hogy sok magyar kkv-vállalatvezető nem rendelkezik pontos rálátással a digitalizációs fejlesztések akadályairól és lehetőségeiről. A 2020-as Eurobarometer felmérésben, melynek témája a kkv-k, start-upok, scale-upok (ún. érett start-upok) beruházási hajlandósága volt, az egyik kérdés a digitalizációs fejlesztésekkel kapcsolatos akadályokra irányult.

A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezett magyar kkv-k közel fele nem lát akadályt a digitális beruházásai előtt, míg az EU-ban csak a vállalatok 32 százaléka vélekedett hasonlóan. Ez önmagában kedvező, de a mérsékelt IT beruházási aktivitással egybevetve arra utal, hogy alacsony a digitális technológiákkal kapcsolatos informáltság a kkv-szektorban.

Az új vállalati dualitás megjelenése

A digitalizációs dualitás komoly kihívásokat jelenthet az elkövetkező években a vállalati szektorban. A vállalatok egy része hajlandó digitális fejlesztéseket, beruházásokat folytatni, más részük viszont egyelőre nem kapcsolódott be ebbe a folyamatba. Utóbbi vállalatok szükségszerűen lemaradnak a jövő gazdasági versenyében. A magyar vállalatok 33 százalék tekinthető digitálisnak, ami elmarad a 40 százalékos EU átlagtól és jelentősen eltér a TOP5 EU ország átlagától (56 százalék). A mutató kiszámításához 20 mutatót vettünk figyelembe, indikátor-csoportonként átlagosan 4 mutatóval számolva. A 4. ábrán az indikátor-csoportonkénti átlagok láthatók, amelyek azt jelzik, hogy a vállalatok hány százalékára jellemző az adott mutató.

4. ábra: A digitalizáció elterjedése a vállalatok körében digitalizációs területek alapján (2019)

Megjegyzés: Változó összetétel szerint. 10 főnél nagyobb vállalatok.

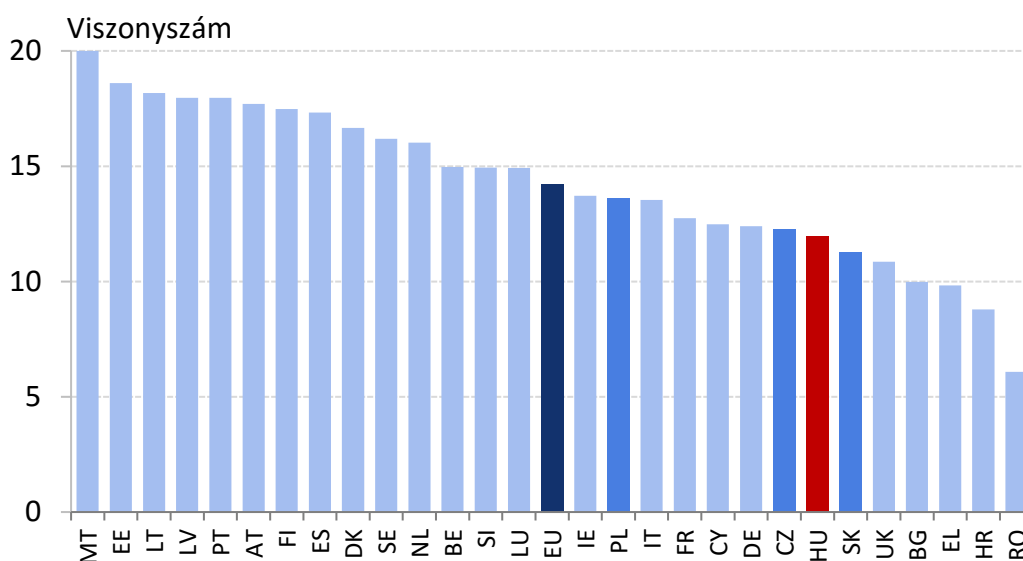
Forrás: Eurostat alapján MNB

Az állami digitális fejlesztéseknek az élen kell járniuk

Az állam digitalizációs fejlesztései hatékonyabb keretrendszert hozhatnak létre a gazdaság számára. Az elektronikus közigazgatás (e-közigazgatás) a lakosság és vállalatok számára pénzt és időt takarít meg, miközben a kormányzati kiadások is csökkennek, ezért kiemelten fontosak az ez irányú beruházások. Az elektronikus ügyintézés gyorsabb, mivel a közigazgatási adatrendszerek összekapcsolása csökkenti a várakozási időt és a személyazonosítási lépések száma is kevesebb lesz.

A magyar e-közigazgatás fejlettsége elmarad az EU átlagától (5. ábra). A mutató figyelembe veszi a kormányzati regiszterek összekapcsoltságát és a nagyobb polgári események adminisztrációs lépéseinek számát (például gyerekszületés vagy házasság esetén). Összevetésben az EU átlagához képest a magyar mutató 84 százalékon áll. Így a hazai közigazgatásban az utóbbi időben tapasztalt nagy ívű fejlesztések ellenére továbbra is tér van a közigazgatás digitalizálására. Az EU viszonylatban a magyar fejlettség csak a 22. helyen van, amivel a régiós rangsorban csak Szlovákiát előzük meg.

5. ábra: A digitális közigazgatás fejlettsége (2019)

Megjegyzés: A közigazgatási rendszerek összekapcsoltságának és a közigazgatási ügyintézés során előre kitöltött információ gyakoriságából képzett mutató (DESI Digitális közigazgatás mutató alindexei).

Forrás: Eurostat-adatok alapján MNB-számítás.

A cikksorozat következő részében a [Termelékenységi jelentés](#) 4. fejezetét mutatjuk be, melyben az ökológiai hatékonyságot vizsgáltuk.

„Szerkesztett formában megjelent a portfolio.hu oldalon 2020. december 29-én.”